

Faktory ovlivňující edukaci žáka se SPU

PhDr. Ivana Márová, Ph.D.

Hodnocení žáka s SPU

- Z. č. 561/2004 Školský zákon
 - Hodnocení: Klasifikace / Slovní hodnocení / Kombinace způsobů
- Hodnocení poskytuje zpětnou vazbu, která by měla žáka motivovat ke zlepšení – zároveň však také ocenit snahu žáka
- **Zásady hodnocení u žáků s SPU:**
 - Hodnocení by mělo být pozitivně motivační a objektivní
 - Reflektuje, co žák zvládnul
 - Jak žák dovede zpracovat a požit již osvojené strategie a postupy řešení
 - Hodnocení postupu a zlepšení
 - Vymezení chybovosti
- **Slovní hodnocení**
 - Umožňuje postihnout celkový vývoj dovedností žáka
 - Lze naznačit směr vývoje žáka

Faktory ovlivňující vzdělávání žáků se SPU

Deficity sociálních dovedností

- Obtíže výrazně znevýhodňující žáka s SPU
- 1/3 žáků s SPU má deficity v sociálních dovednostech
- Mohou být přítomny jako primární obtíže, či vznikat jako důsledek dlouhodobého neúspěchu
- **Sociální dovednosti a komunikační interakce se rozvíjí zejména ve školním období** – klíčové pro udržování mezilidských vztahů
 - Znevýhodnění žáků s SPU
- Ne vždy jsou tyto obtíže zohledňovány při vzdělávání žáků s SPU

Deficity sociálních dovedností

Nízká úroveň sociální percepce

- Sociální percepce = porozumění sociální situaci a vnímavost k pocitům druhých
- Žáci s SPU selhávají v posuzování nálad a postojů vnějšího okolí a nejsou schopni vycítit atmosféru v sociálních situacích
- Vykazují nepřiměřeně jednání, mají nevhodné poznámky a neumí vyjádřit nesouhlas vhodnou formou

Obtíže v odhadování citů druhých

- Žáci s SPU jsou méně vnímaví vůči citům druhých, než jejich vrstevníci

Nedostatek soudnosti

- Rozvoj sociálních dovedností je v určitém ohledu podobný vývoji akademických dovedností (čtení, psaní, matematických dovedností, ...)
- Vzhledem k tomu, že žáci s SPU neumí předvídat sociální jednání svého okolí, neumí odhadnout, zda dané jednání odpovídá jednání očekávanému

Obtíže v socializaci a získávání přátel

- Žáci s SPU jsou často vnímáni jako nepřátelští a zároveň osamělí

Emocionální obtíže žáků se SPU

• Nízké sebehodnocení

- Trvalý neúspěch a neschopnost dosáhnout rozvoje kompetencí vede k celkovému negativnímu sebehodnocení
- Akademické nedostatky a neúspěch v sociální interakci vedou k frustraci, zklamání a pocitu vlastní neschopnosti
- Dojem učitele, že „žák by to zvládnul, kdyby se více snažil“ přispívá k celkově negativnímu sebehodnocení

• Úzkost

- Žáci s SPU vykazují větší úzkost než jejich vrstevníci
- Nároky a tlak školního prostředí indikují úzkost až paniku
- Žáci se často cítí bezradní – tendence záškoláctví, agresivního jednání, apod.

• Úroveň resilience

- Někteří z žáků s SPU jsou dostatečně odolní vůči stresu a jsou schopni si vybudovat zdravé sebehodnocení a přiměřené sebevědomí
- K získání pozitivního pocitu sebehodnocení je třeba podpora ze strany učitelů, rodičů a vrstevníků, kteří jsou seznámeni s obtížemi žáků

Výchovný styl rodiny

- **Rodina**

- Primární sociální skupina
- Hlavní výchovný činitel, dominantní pro socializaci dítěte
- Funkce: Biologická, výchovná, emocionální, ekonomická

- **Výchovné styly**

- **Výchova zavrhuující**
 - Existence dítěte připomíná zklamání, nezdár
- **Výchova rozmazluující**
 - Přílišné citové lpění na dítěti
 - Tendence předcházet obtížím a podřizovat se přáním dítěte
- **Perfekcionalistická výchova**
 - Vysoká očekávání – přílišný stres
- **Výchova úzkostná**
 - Přemíra pozornosti a nadměrná starostlivost – vzdor/podřízení
- **Autoritářská výchova**
 - Akceptace dítěte a jeho rozvoje dle individuálních možností

Styly učení ve školním prostředí

- **Učební styly**

- Vznikají na genetickém podkladě
- Ovlivňuje je charakter učiva, věk i vzdělávací cíl

- **Auditivní typ**

- Obsah učiva je osvojován sluchovou cestou
- Poslech výkladu, kladení otázek, komunikace s učitelem

- **Vizuální typ**

- Učení zrakovou cestou
- Využití učebnic, zápisů, výpisků (diagramů), přehledů, apod.

- **Haptický typ**

- Osvojování učiva zejména skrze názorné pomůcky
- Pokusy, manipulace s předměty (modely, aj.)

- **Motorický typ**

- Převažuje učení pohybem
- Při osvojování učiva mění polohu, pomůckou je rytmižace

Výuka cizích jazyků u žáků se SPU

Výuka cizího jazyka u žáků s SPU

- V učebních plánech je zařazen cizí jazyk od 3./4. třídy
 - Školy dále zařazují druhý cizí jazyk od 7./8. třídy
- Ne vždy má žák s SPU obtíže při osvojování cizího jazyka
- Výběr jazyka je individuální
 - Němčina problematické členy podstatných jmen, složená slova
 - V angličtině zvuková a grafická stránka jazyka
- **Při rozhodování je důležitý:**
 - Typ dyslexie
 - Zájem o výuku (práce na PC – hry – pozitivně ovlivňují zájem)
 - Osobnost učitele (metodická zdatnost, přístup k výuce)
 - Bydliště (příhraniční oblasti – němčina)
 - Negativní transfer (je vhodné volit výrazně rozdílné jazyky: ne Rj a Čj)
 - Využití znalostí rodičů (nemusí být vždy přínosné)

Projevy obtíží při osvojování cizího jazyka

• Čtení

- Záměny písmen: the – hte; der – red
- Domýšlení textu, dvojité čtení = problematické dekódování

• Psaní

- Přesmykování (from – form), vynechávání písmen (mother – moth)
- Vynechávání krátkých slov, fonetické psaní (train – trejn)

• Řeč

- Nedostatky v osvojení Čj ovlivňují osvojování cizího jazyka
- Nedostatečně rozvinuté složky řeči brzdí osvojování – gramatika, slovní zásoba, jazykový cit

• Porozumění mluvené řeči

- Zejména ve vyšších ročnících – snížená orientace v pokynech, úkolech
- Problémy s orientací = negativní vliv na motivaci = zhoršení známek

Projevy obtíží při osvojování cizího jazyka

- **Artikulace**

- Nesprávná artikulace v mateřském jazyce ovlivní jazyk cizí

- **Jazykový cit a gramatická pravidla**

- **Pracovní paměť**

- Problém při vykonávání více úkolů současně
- Oslabení dlouhodobé paměti vede k nutnosti opakovaně se učit dny v týdnu, číslovky, apod.

- **Automatizace**

- Projevuje se velmi intenzivně zejména v cizích jazycích
- Učitel má dojem, že vše mnohokrát opakuje, v jedné hodině je vazba zvládnuta, v následující je nutné ji znovu naučit.

- **Motorika a prostorová orientace**

- Potíže při orientaci v textu, na stránce, zápisu slovíček

Principy vyučování cizího jazyka

- **Multisenzoriální vyučování**
 - Propojení zraku, sluchu, hmat a kinestetické vnímání
 - Soustavné kombinování řeči a konkrétních úkolů s obrázky, pohybovými úkoly
- **Komunikativní přístup**
 - Podporování dovedností vnímat mluvího, rozumět sdělení, vyjádření vlastních pocitů, potřeb, myšlenek
- **Strukturovaný postup**
- **Sekvenční postup**
 - Postup od již osvojeného k novému učivu malými krůčky
- **Kumulativní princip**
 - Zařazování nových poznatků k již osvojeným vědomostem
- **Respektování individuality dítěte**
- **Respektování stylů učení**
- **Mateřská metoda**
 - Vnímání jazyka smysly, nejdříve sluchem